

Creatieve talentontwikkeling in de zorg

Pameijer als koploper voor nieuwe samenwerkingsverbanden

Tekst: Marion Beltman

Zoals de kunstsector op zoek is naar nieuwe verdienmodellen, zo werkt ook de zorgsector, onder invloed van de verschuivende financiering naar de gemeentes, aan betere verandering. Het behoud van de kwaliteit van de zorgverlening, synergie met andere partners en profilering staan ook hier centraal. Pameijer laat voor Atelier Herenplaats en Theater Maatwerk momenteel een onderzoek verrichten naar bredere financiering, samenwerkingspartners en adequate huisvesting. De definitieve resultaten zullen pas in juni bekend worden gemaakt, maar het project wijst de weg vooruit naar nieuwe, prikkelende samenwerkingsverbanden tussen disciplines en sectoren.

Mensen met een psychiatrische of een (licht) verstandelijke beperking moeten, net als ieder ander, zo volwaardig mogelijk kunnen deelnemen aan de samenleving. Dat is de filosofie achter Pameijer. De organisatie biedt in de regio Rijnmond aan meer dan 5.000 cliënten ondersteuning, waarbij talentontwikkeling en empowerment cruciale begrippen vormen.

Atelier Herenplaats vormt een onderdeel van Pameijer en biedt een opleidingsprogramma aan voor tekenen, schilderen en grafiek. Het atelier heeft vakkundige en gespecialiseerde begeleiders in dienst die de doelgroep stimuleren zich te ontwikkelen tot kunstenaar. Want ook deze cliënten bezitten een onstuitbare drang tot scheppen. Mits deskundig begeleid kunnen mensen met een verstandelijke beperking of een psychiatrische problematiek, zich ontplooiën tot gewaardeerde kunstenaars met een internationale reputatie. Dit heeft zich gedurende het 23 jarig bestaan van Atelier Herenplaats bewezen. Verkoopcijfers van kunstwerken gemaakt bij Atelier Herenplaats, opname in internationale collecties, tentoonstellingen wereldwijd en gegevens over het welbevinden van cliënten en hun algemene ontwikkeling: het spreekt boekdelen voor het succes van het atelier én de creatieve potentie van mensen met een verstandelijk beperking.

Educatie in en door kunst

Minister Bussemaker (OCW) stelt dat Cultuur voor haar gaat over 'het delen van (creatieve) uitdrukkingsvormen, kennis, ervaringen en meningen. Het is een dynamisch systeem waarin

we waarden, symbolen en identiteiten creëren en met elkaar confronteren.' Ze wijst in *Cultuur beweegt, de betekenis van cultuur in een veranderende samenleving* daarnaast op de maatschappelijke en economische waarde van cultuur; op de noodzaak van cultuur voor de vorming van onze identiteit en de ontplooiing van talent.

Een visie waar Pameijer zich sterk in herkent. Binnen Pameijer is de samenwerking tussen kunstbeoefening en zorg er logischerwijs al. Zowel Atelier Herenplaats als Theater Maatwerk benutten dit jaar om de meerwaarde van deze sectoren beter neer te zetten in alle uitingen en in de producten en diensten die zij leveren. Als voorbereiding op de transitie van een deel van de AWBZ naar de WMO waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn. Ook onderzoeken zij momenteel wat deze transitie betekent voor het verdienmodel en mogelijke samenwerkingspartners per volgend jaar.

Onder de naam Kunstbron is door de oprichters van Atelier Herenplaats een methodiek ontwikkeld, waarmee inmiddels diverse instellingen voor geestelijke gezond-

In workshops leren leerlingen uit het primair onderwijs schilderen van de kunstenaars van Atelier Herenplaats. Zo ervaren zij dat mensen met een beperking ook hun bijdrage leveren en niet eng zijn.

▲ Kunstenaar Jeroen Pomp tijdens *De Wereld Draait Door*.

heidszorg in Nederland en België werken. Cliënten krijgen in kleine groepen onderwijs over materiaalgebruik, compositie, modeltekenen en kunstgeschiedenis om daarmee een eigen stijl te ontwikkelen. De werkwijze is heel krachtig en visueel en daarmee voor deze doelgroep toegankelijk.

Daarnaast is Pameijer overtuigd dat het zinvol is om jongeren in contact te brengen met mensen met een beperking. In workshops leren leerlingen uit het primair onderwijs schilderen van de kunstenaars van Atelier Herenplaats. Zo ervaren zij dat mensen met een beperking ook hun bijdrage leveren en niet eng zijn. Ook is Atelier Herenplaats voornemens om aanbod te verzorgen voor leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs, waardoor zij tevens in de gelegenheid is om nieuw talent te scouten voor Atelier Herenplaats.

Een belangrijke vraag is hoe de kwaliteit hierin te waarborgen valt. Omdat de zorgsector op dit vlak nog geen certificering of accreditatie kent, baseert Pameijer zich op de internationale reputatie van Atelier Herenplaats, de verkoop van de werken, de populariteit van Kunstbron en de ontwikkeling van de cliënten. Daarmee lijkt niet alleen de artistieke en onderwijskundige kwaliteit gewaarborgd, maar ook het niveau van de sociale begeleiding en de therapeutische waarde behouden. Naast behoud wordt er ook gekeken naar manieren om een vervolg te geven aan de hoogstaande reputatie van het Atelier Herenplaats.

Vragen en samenwerkingsverbanden

Verbindend vermogen en cultureel ondernemerschap blijken vanaf 2015 essentieel om te overleven voor Atelier Herenplaats en Theater Maatwerk. Medewerkers (en mogelijk ook cliënten) dienen deze competenties te bezitten of zich eigen te maken. Kansen liggen in co-creëren met leveranciers, met verwanten, met andere culturele partijen in de stad. Culturele instellingen in Rotterdam staan open voor samenwerking en het faciliteren van andere (dan de voor hen bekende) doelgroepen. Nu instellingen op het gebied van cultuureducatie ernstig te lijden hebben van de op landelijk niveau ingezette bezuinigingen, zijn ook zij op zoek naar nieuwe doelgroepen en samenwerkingsverbanden. Deze kunstencentra met een grote diversiteit aan docenten en lokalen die steeds moeilijker te vullen zijn, vormen voor Pameijer een interessante samenwerkingspartner.

Nu gemeentes keuzes moeten maken 'zorg of kunst', kan je je voorstellen dat het scenario 'zorg én kunst' zeer aantrekkelijk wordt. Wel roept deze verschuiving een aantal vragen op. Wat mag je van elkaar verwachten als het gaat om rollen, verantwoordelijkheden of het meebrengen van een bruidsschat? Van competenties en begeleidingsvaardigheden? Kan men vasthouden aan de opgestelde lesopbouw, leerlijnen en eindtermen? Of neemt men een andere positie in de keten in en gelden daarmee de vereiste competenties in mindere mate? Vragen waarop het antwoord in de praktijk gezocht moet worden.

Fotografie: Fred Brekelmans

▲ Kunstenaar Laan Irodjo.

Voorbereiden op de toekomst

Door het overgaan van een deel van de AWBZ naar de WMO in 2015 is Pameijer genoodzaakt om de dienstverlening binnen Atelier Herenplaats en Theater Maatwerk anders vorm te geven of geheel te stoppen vanwege de hoge kosten en de tariefkorting die dan ingaat. Pameijer wil deze dienstverlening echter graag behouden maar wel door middel van een kostendekkend concept dat ook aansluit bij de vragen/behoefte van haar nieuwe opdrachtgever: de gemeente Rotterdam. De wethouder van Cultuur in Rotterdam draagt het atelier en het theater een warm hart toe en maakt zich er sterk voor. Op basis van suggesties vanuit de politiek nodigde Pameijer mij uit als adviseur om een bredere financiering en een hechtere samenwerking met mogelijke partners te onderzoeken.

Nieuwe ideeën over programmering, marketing, organisatie, financiën, strategie en horeca worden op hun merites bekeken. Essentieel is de input van verwanten, medewerkers, vrienden van, ambtenaren van de gemeente Rotterdam, de sector kunsteducatie en het wijktheater in de stad. Velen deelden hun dromen, soms geïnspireerd door *best practices* in de kunstsector waarbij die dromen al gerealiseerd werden. Na grondige analyse, benchmarks en synthese verwacht Pameijer te komen tot een levensvatbare, sterk verankerde vorm van creatieve dagbesteding waarbij de cliënt en zijn of haar ontwikkeling nog altijd uitgangspunt vormt. Of, zoals Jan Alblas (directeur Marketing, Innovatie & Verkoop van Pameijer) het verwoordt: 'We staan al 87 jaar ergens voor en dat blijft ons vertrekpunt'. □

LINKS

www.herenplaats.nl
www.theatermaatwerk.nl
www.pameijer.nl

Fotografie: Fred Brekelmans

▲ Kunstenaar Jeroen Pomp.

Marion Beltman richt zich op strategische oriëntatie, business-, en marketingplannen. Zij heeft jarenlange ervaring in het kunstonderwijs (o.a.

met visitaties en accreditaties) en zij begeleidt culturele instellingen, ontwerp bureaus en zelfstandig kunstenaars bij het ontwikkelen van een verdienmodel op maat (www.marionbeltman.nl).